

Investigating the L2 Motivation of the Undergraduate Students from the Perspective of the "L2 Motivational Self System"

مقایسه برنامه قصد شده، اجرا شده و کسب شده درس کارورزی به منظور ارائه راهکار مناسب (مورد مطالعه: دانشگاه فرهنگیان استان کردستان)

H. Ghadermarzi^{1*}, M. Ali Asgari², Y. Marufi³,
A. Hosseinikhah⁴

حبیب اله قادرمرزی^۱، مجید علی عسگری^۲، یحیی معروفی^۳،
علی حسینی خواه^۴

1. Ph.D. student of curriculum planning University of Kharazmi, Tehran; 2. Associate professor, University of Kharazmi, Tehran; 3. Associate Professor at Buali Sina University of Hamedan; 4. Assistant Professor at University of Kharazmi, Tehran

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی خوارزمی، تهران؛ ۲. دانشیار دانشگاه خوارزمی، تهران؛ ۳. دانشیار دانشگاه بوعلی سینا، همدان؛ ۴. استاد یار دانشگاه خوارزمی، تهران.

Abstract

Purpose: Teacher training and professional qualifications is the best type of investment in the education system. the aim of this research is compare implemented and achieved curriculum training lessons and suggest a solutions to increase program compliance and narrow the gap between problems of cultural university of Kurdistan province

Method: The population of this study includes all student teachers and teacher educators that guideposts in various academic field. In this population according to Morgan table and stratified random sampling method, 284 students teachers and teacher guides selected and developed questionnaire implemented and performed objectives submitted that comparing the results

Results: finding showed that there is no significant difference between two level of implemented and performed objectives in training course in general and none of the subscales so there is no a big difference between content and implementation objectives in the course of the internship program. ($P > 0/05$). According to the results and findings of Table 3 in connection with the consent of the student teachers and teachers, amount of 44.07 in Likert response is in low and very low so there are gap amount of 44.07 in intended curriculum and implemented that is a significant and important differences and efforts should be made to reduce it.

Keywords: Internship, Implemented curriculum, Intended curriculum

چکیده

هدف: هدف این پژوهش مقایسه برنامه اجرا شده و کسب شده درس کارورزی و ارائه راهکار برای افزایش همخوانی و کاهش شکاف میان برنامه های دانشگاه فرهنگیان کردستان است. **روش:** جامعه آماری تحقیق شامل کلیه معلم راهنما و دانشجو معلمان رشته های مختلف دانشگاه فرهنگیان استان کردستان در سال تحصیلی ۱۳۹۵/۱۳۹۴ می باشد. با توجه به جدول مورگان و روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای تعداد ۲۸۴ نفر دانشجومعلم و معلم راهنما انتخاب و به کمک پرسشنامه محقق ساخته از نمونه مورد نظر جمع آوری شد.

یافته ها: یافته های این پژوهش نشان داد که تفاوت معناداری بین برنامه درسی قصد شده و اجرا شده وجود ندارد. همچنین برنامه اجرا شده و کسب شده باهم همخوانی نداشته و بین دو مرحله اجرا شده و کسب شده درس کارورزی به صورت کلی و هیچ کدام از خرده مقیاس های مراحل اجرا شده و کسب شده تفاوت معنادار وجود ندارد یعنی بین کلیه اهداف محتوایی و اجرایی در مرحله اجرا شده و کسب شده درس کارورزی تفاوت چشمگیری وجود ندارد. اما با توجه به نتایج به مقدار ۴۰/۰۷ میان برنامه درسی قصد شده و اجرا شده شکاف و فاصله وجود دارد که تفاوتی بسیار معنادار و مهم است. و جا دارد اصلاحاتی در برنامه کارورزی مراکز تربیت معلم و افزایش اثربخشی آن صورت گیرد.

کلید واژه ها: کارورزی، برنامه درسی اجرا شده، برنامه درسی قصد شده

دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۱۲/۱۷

پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۶/۲۸

Accepted Date: 2017/09/20

Received Date: 2017/03/07

Email: ghadermarzihabib@yahoo.com

* نویسنده مسئول:

مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده مسئول مقاله می باشد.

مقدمه و بیان مسأله

در شرایط متحول جهان امروز اساسی‌ترین عامل تعیین‌کننده پیشرفت و توسعه جامعه بحث چگونگی برخورداری از اطلاعات، دانش و پژوهش و وضعیت نیروی انسانی کارآمد است (khosravinejhad & Osareh: 2012). با توجه به تغییر و تحول سریع دنیای کنونی، مهمترین عنصر در اصلاح جامعه و سوق دادن آن به سوی پویایی، درک لزوم تحول و تغییر برنامه‌های درسی تربیت معلّم و متعاقب آن اعمال تغییر در این برنامه‌هاست (Mehramohammadi, 2002). چرا که مدرسه تغییر نخواهد کرد، مگر اینکه روش‌های تربیت معلّم تغییر یابند (هوکا و همکاران، ۲۰۰۹) و این در گرو وجود برنامه درسی مناسب برای تربیت معلّم است (khandaghi & Jamebozorg, 2014). پنج رویکرد حاکم بر بازنگری برنامه درسی تربیت معلّم با هدف ایجاد صلاحیت‌های معلمی در متقاضیان این شغل عبارتند از شایستگی محوری- تربیت محوری- تلفیقی بودن- انعطاف‌پذیری و عمل‌گرایی. و آن‌چه پیوند بین تمام آموزش‌ها و تجربه‌ها و دروس را فراهم می‌کند و حلقه اتصال همه آنها در تربیت معلّم محسوب می‌شود، کارورزی است. Schvan (۱۹۸۷) کارورزی را محیطی می‌داند که در آن یادگیری عملی اتفاق می‌افتد و دانشجویان چیزی را از طریق انجام دادن یاد می‌گیرند. در واقع کارورزی الگوی تفکر در کنش است که کارورز متفکر در آن تربیت می‌شود (salarni, 2013).

تربیت معلّمان و صلاحیت‌های حرفه‌ای آنان بهترین نوع سرمایه‌گذاری و محور هرگونه اصلاحات بنیادین در نظام آموزش و پرورش محسوب می‌شود (Hoseini et al, 2012). صاحب‌نظران، کارورزی را تاج برنامه تربیت معلّم و اجرای آن را بزرگترین پروژه دانشگاه فرهنگیان می‌دانند و بزرگ‌ترین عامل موفقیت و عدم موفقیت دانشگاه فرهنگیان در برآورده ساختن مأموریت بسیار اساسی و دشوار دانشگاه یعنی تربیت معلمان فکور و کنشگر را در مقوله کارورزی می‌دانند. تربیت حرفه‌ای معلمان بیش از هر چیزی باید بر برنامه‌ریزی و اجرای درست کارورزی متکی باشد (Mehrmmohammadi, 2002). کارورزی را فرآیند "معلم شدن" تلقی می‌کنند (Mosapoor, 1997). برنامه کارورزی به همان میزان که می‌تواند زمینه‌ساز تحول در تربیت معلمان باشد، به همان میزان نیز در خطر سهل‌انگاری و مسامحه قرار دارد. اگرچه در تاریخ آموزش و پرورش، تدریس عملی و مهارت‌های معلمی مورد توجه بوده است، اما کارورزی در برنامه درسی دوره کارشناسی دانشگاه فرهنگیان به مثابه یک گفتمان پا به عرصه گذاشته است و مفاهیم، موضوعات و مبانی نوین را برای ادغام آکادمیک نظریه و کاربرد با توجه به دیدگاه‌های تربیتی پایه‌ریزی کرده و با استفاده از نظریه و نظارت به‌دنبال مستندسازی عملی آن است. کارورزی در نگاه برنامه‌ریزان تربیت معلّم ایران، یک

درس در کنار دروس دیگر نیست. بناست کارورزی پیونددهنده آموزش‌های متنوع و متعدد و منفکی باشد که دروس مختلف به دانشجو معلمان عرضه می‌شود. بنابراین قلب برنامه درسی جدید، محور و مدار و ستون فقرات برنامه‌های درسی تربیت معلم، برنامه درسی کارورزی است

در تحقیق (Vitanji & Andirangov, 2005) که در دانشگاهی در کنیا انجام داده‌اند، پرسشنامه‌ای حاوی ۲۰ گزینه با سه مؤلفه مبتنی بر جنبه‌های تدریس کلاس درس شامل ارائه آموزش، موضوع یا ماده درسی و نگرش‌های فردی به کار برده شده‌است. نتایج تحقیق آنها نشان داد که به‌طور کلی کیفیت و اثربخشی تدریس استادان این دانشگاه در سطح پایینی قرار دارد.

(Hasani, 2003) در تحقیقی با عنوان بررسی مشکلات دانشجو - معلمان مراکز تربیت معلم استان کردستان به نتایجی دست یافته که عبارتند از: بیشتر دانشجویان دوره‌های کارورزی را بر تقویت حس اعتماد به نفس و مهارت کلاس‌داری خود مؤثر دانسته‌اند میزان آشنایی معلمان راهنما با اصول کارورزی در حد متوسط ارزیابی شده‌است. بیشتر دانشجویان بر این عقیده‌اند که معلمان راهنما در امر تدریس کمتر از نظریات دانشجویانشان استفاده می‌کنند. در هنگام کارورزی از فن‌آوری‌های نوین آموزشی کمتر استفاده می‌شود.

(Langrudi et al, 2009) در پژوهشی با عنوان بررسی مقایسه‌ای برنامه درسی اجرا شده و مطلوب کارورزی مدیریت آموزشی از دیدگاه اعضای هیأت علمی رشته مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه‌های دولتی کشور به این نتیجه دست یافته‌اند که از دیدگاه استادان، بین عناصر نه گانه برنامه درسی اجرا شده کارورزی با برنامه درسی مطلوب تفاوت معناداری وجود دارد. بدین معنا که عناصر نه گانه هدف، محتوا، تجربیات یادگیری، روش تدریس، دانشجو، استاد، ارزشیابی، محیط و زمان یادگیری در برنامه درسی اجرا شده کارورزی مدیریت آموزشی از اهمیت و جایگاه مطلوبی برخوردار نیست و در مقابل در برنامه درسی مطلوب، بایستی عناصر فوق مورد توجه برنامه‌ریزان قرار گیرد.

(Moradi, 2010) در تحقیقی با عنوان بررسی و تحلیل محتوای برنامه ی درسی دوره تربیت معلم از لحاظ دانش روش کاری، پیشنهاد الگوی مطلوب تدریس و مقایسه آن با وضعیت موجود در مراکز تربیت معلم نشان داد که از مجموع دروس تربیتی، دروس روان‌شناسی، روش‌ها و فنون تدریس و ارزشیابی آموزشی به ترتیب دارای کمترین حجم محتوایی از نظر نوع دانش روش کاری بوده و انطباق کمتری با مؤلفه‌های الگوی تدریس پیشنهادی دارند و همچنین هیچ‌گونه رهنمود و توصیه‌ای برای نحوه تدریس محتوای آموزشی مراکز تربیت معلم وجود ندارد و در نهایت اشاره می‌کند که انطباق برنامه درسی اجرا شده از بعد اتخاذ رویکردهای تدریس با مؤلفه‌های الگوی تدریس روش کاری پیشنهادی در حد کمتری وجود دارد.

(Momeni et al, 2010) نوع نظام برنامه‌ریزی درسی، روشهای تدریس استادان (ویژگی‌های اجرا و مجری)، سبک‌های یادگیری و راهبردهای مطالعه و انگیزه پیشرفت دانشجویان، عواملی هستند که در اثربخشی و هماهنگی برنامه‌های درسی مؤثرند و به‌کارگیری صحیح آنها (متناسب با شرایط) اثربخشی برنامه‌ی درسی را به ارمغان می‌آورد و به کاهش فاصله بین برنامه‌ی درسی اجرایی و برنامه‌ی درسی تجربی و برنامه‌ی درسی قصدشده منجر شده و موجبات اثربخشی و کارایی هرچه بیشتر برنامه‌های درسی را فراهم می‌سازند. درعین حال کاربرد نادرست آنها نیز می‌تواند هماهنگی بین برنامه‌ی درسی قصدشده و اجراشده و تجربه شده را دچار اشکال سازد و منجر به ایجاد فاصله بین برنامه‌های درسی مذکور گردد.

(Iuen, 2008) بین برنامه‌ی درسی قصد، اجرا و تجربه شده هماهنگی وجود ندارد و دیدگاه‌های صنعتگران (کارفرمایان) و مدرسان / اعضای هیأت علمی و دانش‌آموختگان در خصوص شایستگی‌های دانش‌آموختگان متفاوت است.

(Hume & Cule, 2015) بیان کردند که آنچه دانش‌آموزان تجربه می‌کنند و یاد می‌گیرند بر خلاف اهداف برنامه‌ی درسی ملی و سیاست‌گذاری‌های برنامه‌ی درسی است و تأکید بیش از حد بر آزمون‌های هماهنگ و ارزیابی براساس استانداردها و اعمال قوانین و مقررات دقیق و عدم توجه به تمرین و تجربه منجر به کاهش یادگیری در کلاس درس و مدرسه و افزایش فاصله آن با علم واقعی شده است.

تحقیقات مختلف به بررسی محتوای کتب دوره‌ی کاردانی تربیت معلم و شیوه‌های تدریس در دیدگاه‌های مختلف و طراحی الگو و همچنین بررسی تدریس اثربخش پرداخته‌اند و کمتر به تصویرکشیدن و شناسایی عوامل مؤثر بر سطوح برنامه‌ی درسی درس کارورزی اقدام کرده‌اند و همچنین به این مسأله اشاره نکرده‌اند که چرا و به‌واسطه چه عواملی دیدگاه‌های سنتی تدریس و روش‌های معلم‌محور و سنتی توسط معلمان اجرا و ارائه می‌شود و چه عواملی می‌تواند کمک کند که رویکردها و دیدگاه‌های فعال و نوین تدریس در رفتار و نظام ارزشی معلمان درونی و نهادینه شود. از آنجا که تاکنون درباره سطوح برنامه‌ی درسی درس کارورزی و چگونگی درونی‌سازی آموزه‌های این درس در فراگیران در ایران تحقیقی صورت نگرفته است، این پژوهش در تلاش است تا ضمن به تصویر کشیدن وضعیت موجود سطوح برنامه‌ی درسی درس کارورزی با تأکید بر تدریس مستقل یا کارورزی به شناسایی آسیب‌های موجود که باعث شکاف میان سطوح برنامه‌های درسی قصد شده، اجراشده و کسب‌شده درس کارورزی پرداخته و نهایتاً در تلاش است با ارائه راهکارهایی به منظور نهادینه‌شدن آموزه‌های این درس در دانشجو معلمان و کاهش فاصله میان این سطوح اقدام نماید. با توجه به اهمیت و هدف درس کارورزی در افزایش و ارتقاء صلاحیت حرفه‌ای معلمان، به تصویر کشیدن سطوح برنامه‌ی درسی اجرا شده و کسب شده، منجر به شناسایی نقاط کور (سطوح سخت)

برنامه شده و ضمن افزایش نفوذپذیری آموزه‌های این درس در رفتار و کردار دانشجو معلمان، زمینه اصلاح و بهبود برنامه درسی دروس تربیتی به‌ویژه درس کارورزی را فراهم می‌کند. سؤالی که بلافاصله پس از اثبات ضرورت وجود نظام تربیت معلم مطرح می‌شود، این است که آیا این نظام آن‌گونه که باید و شاید وظایف و کارکردهای موردنظر خویش را در راستای ارتقاء و ایجاد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان انجام می‌دهد؟ یعنی آیا بین آنچه ادعای انجام آن را دارد (برنامه درسی اجراشده) و آنچه که در نهایت انجام می‌دهد یعنی عملکرد فارغ‌التحصیلان تربیت معلم در کلاس درس (برنامه درسی تجربه‌شده یا کسب شده) در درس کارورزی همخوانی و هماهنگی برقرار است؟

با توجه به بررسی و مطالعه نتایج تحقیقات انجام گرفته که اکثراً در موضوعات مربوط به مراکز تربیت معلم سابق می‌باشد در رابطه با درس کارورزی به شیوه نوینی که در حال اجرا در دانشگاه فرهنگیان است هیچ‌گونه پژوهشی صورت نگرفته زیرا دانشگاه فرهنگیان تازه تأسیس بوده و اولین دوره فارغ‌التحصیلان آن در سال جاری می‌باشد که هم از لحاظ ساختاری (شکلی) و هم از لحاظ محتوایی کاملاً موضوعی جدید است؛ لذا هدف پژوهش حاضر بررسی میزان همخوانی برنامه درسی اجرا شده و کسب شده درس کارورزی و ارائه راه کار مناسب جهت افزایش همخوانی بین دو برنامه است. که در پی دستیابی به فرضیات زیر است:

بین برنامه درسی قصد شده با برنامه درسی اجرا شده کارورزی همخوانی وجود دارد.

بین برنامه درسی قصد شده و کسب شده درس کارورزی همخوانی وجود دارد.

بین برنامه درسی اجرا شده و کسب شده در کارورزی همخوانی وجود دارد.

بین خرده‌مقیاس‌های (هدف، محتوا، راهبرد، ارزشیابی و عوامل اجرایی) دو مرحله برنامه درسی کسب شده و اجرا شده همخوانی وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با رویکرد کمی و به روش پیمایشی یا زمینه‌یابی جهت بررسی نظر دانشجو معلمان و معلمان راهنما در رابطه با درس کارورزی است. روش زمینه‌یابی، به‌دنبال شناخت بهتر یا هدفمند واقعیت‌های موجود و توصیف شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است، حاصل تحقیقات پیمایشی این قابلیت را دارند که به کل جامعه تعمیم داده شوند (Kerlynjer, F. A. 2011). جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه معلم راهنما و دانشجو معلمان پردیس شهید مدرس و بنت‌الهدی صدر سنندج هستند که در رشته‌های مختلف این دانشگاه که درس کارورزی ۴ را در سال تحصیلی ۱۳۹۴/۱۳۹۵ انتخاب نموده و در حال گذراندن آن درس می‌باشند. جامعه پژوهش شامل ۱۰۳۲ نفر است که تعداد ۴۰۴ نفر دانشجویان پسر و ۱۱۲ نفر دانشجویان دختر هستند از این جامعه با استفاده از روش

تصادفی طبقاتی و با توجه به جدول مورگان ۲۸۴ نفر دانشجوی- معلم و معلم راهنما انتخاب گردید (جدول ۱). ابزار مورد استفاده در این پژوهش شامل یک پرسشنامه محقق ساخته بوده که شامل ۸۰ سؤال است. این پرسشنامه به دو بخش ۴۰ سؤالی جهت اندازه گیری برنامه درسی اجرا شده و برنامه درسی کسب شده است. هر بخش دارای ۵ مؤلفه (هدف، محتوا، راهبردهای تدریس، ارزشیابی و عوامل اجرایی) که هر مؤلفه ۸ سؤال را در بر دارد؛ که با استفاده از تحلیل محتوا و متون سرفصل درس کارورزی تدوین شده توسط گروه درسی سازمان مرکزی دانشگاه فرهنگیان کشور استخراج گردیده است. روایی محتوایی آن توسط چهار نفر از اساتید راهنمای صاحب نظر تأیید شد. همچنین، پایایی آن با اجرای پرسشنامه بر یک گروه نمونه (۱۵ نفر معلم راهنما و ۱۵ نفر دانشجوی معلم) به صورت تصادفی در جامعه هدف اجرا گردید که پس از تجزیه و تحلیل سؤالات با استفاده از ضریب آلفای کرانباخ ضریب پایایی ۰/۹۴ برای کل آزمون به دست آمد.

در اجرای پرسشنامه به منظور دستیابی به فهم مشترک، پژوهشگر توضیحاتی را در مورد موضوع پژوهش و گویه های مورد نظر به پاسخ دهندگان ارائه داد. با توجه به اینکه هدف پژوهش مقایسه دو مرحله برنامه درسی اجرا شده و کسب شده در یک گروه است، لذا تحلیل داده های پژوهش نیز با استفاده از شاخص های آمار توصیفی و آزمون T و همبستگی به وسیله نرم افزار spss انجام شد. خصوصیات دموگرافیکی نمونه آماری در جداول زیر نشان داده شده است.

جدول (۱): فراوانی و درصد نمونه مورد پژوهش

جمع کل	مرد	زن	
۱۴۲	۱۱۲	۳۰	دانشجو معلم
۱۴۲	۴۲	۱۰۰	معلم راهنما
۲۸۴	۱۵۴	۱۳۰	جمع کل

جدول (۲): مدرک تحصیلی معلمان راهنما

درصد	فراوانی	مدرک
۰,۰۱۴	۲	دیپلم
۰,۰۲۱	۳	کاردانی
۰,۸۷۳	۱۲۴	کارشناسی
۰,۰۹۱	۱۳	کارشناسی ارشد
۱۰۰	۲۸۴	جمع

در جدول ۲ مشخص است که ۸۷ درصد از معلمان راهنما دارای مدرک کارشناسی می باشند و بیشترین آمار مربوط به مدرک کارشناسی است و کمترین مدرک نیز مربوط به معلمان دیپلم بوده است.

جدول (۳): سوابق خدمت معلمان راهنما

سابقه(سال)	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
۰	۱۴۲	۵۰	۵۰
۲	۸	۲,۸	۵۲,۸
۴	۱۳۴	۴۷,۲	۱۰۰
جمع	۲۸۴	۱۰۰	

طبق جدول ۳ بیشترین سابقه معلم راهنمایان ۴ سال بوده است که ۴۷,۲ درصد از نمونه را به خود اختصاص داده است که مربوط به تعداد ترم سابقه تدریس درس کارورزی می باشد.

یافته‌های پژوهش

هدف از این پژوهش بررسی تفاوت اهداف اجرا شده و کسب شده برنامه درس کارورزی دانشجویان بوده است اما قبل از انجام این مقایسه، به بررسی وضعیت برنامه درسی اجرا شده از منظر دانشجویان-معلمها و معلمان راهنما پرداخته شد. نتایج در جدول زیر آمده است. و سپس به بررسی معنادار بودن تفاوت میان دو برنامه از نظر گروه نمونه با استفاده از آزمون T تک‌گروهی و همبستگی پیرسون می پردازیم.

جدول (۴): میزان پاسخگویی دانشجویان معلمان و معلمان راهنما به طیف لیکرت پرسشنامه برنامه اجرا شده

متغیر	خیلی زیاد	زیاد	تاحدودی	کم	خیلی کم
دانشجو معلمان	۷,۴۱	۱۸,۲۲	۳۰,۳۲	۳۳,۰۹	۱۰,۹۸
معلمان راهنما	۱۰,۳۲	۲۱,۱۹	۳۳,۱۸	۲۵,۱۸	۱۰,۱۳

نتایج جدول ۴ نشان می دهد برنامه درسی قصدشده که توسط کارگروه تدوین محتوای کتابهای درسی برای درس کارورزی تدوین شده است، دربخش اجرا به صورت کامل اجرا نشده است و فقط ۷,۴۱ درصد از دانشجویان معلمان و ۱۰,۳۲ درصد از معلم راهنمایان رضایت کامل از برنامه اجرا شده داشته اند و ۷,۴۴ (جمع طیف لیکرت کم و خیلی کم) درصد از دانشجویان و حدود ۳۶ درصد از معلمان راهنما از نحوه اجرای برنامه درسی اجرا شده رضایت کمی داشته اند. فرضیه اول: بین برنامه درسی قصد شده و برنامه درسی اجرا شده درس کارورزی انطباق وجود دارد.

برای سنجش این فرضیه از آزمون تی تک گروهی برای مقایسه دو میانگین برنامه درسی قصد شده و اجرا شده استفاده شد. نتایج سنجش این فرضیه در جدول ۴ آمده است. با توجه به داده‌های جدول قدر مطلق t محاسبه شده به دست آمده است و سطح معناداری آن $۰/۰۶$ است. بنابراین فرض صفر با سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌شود. همچنین میانگین محاسبه شده $۲/۹$ که خیلی نزدیک به مقدار میانگین مورد انتظار است نیز نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین برنامه درسی قصد شده و اجرا شده درس کارورزی وجود ندارد. و بین دو برنامه همخوانی وجود دارد.

جدول (۵): آزمون t تک گروهی برای مقایسه دو میانگین برنامه درسی اجرا شده و کسب شده برنامه کارورزی

متغیر شاخص	میانگین محاسبه شده	t- value	انحراف استاندارد	t	سطح معناداری
برنامه درسی اجرا شده	۲/۹	۳	۰/۴۸	۲/۱	۰/۰۶

فرضیه دوم: بین برنامه درسی قصد شده و برنامه درسی آموخته شده همخوانی وجود دارد. برای فهم این که آیا برنامه درسی اجرا شده تحقق یافته یا نه از آزمون تی تک گروهی استفاده شد که نتایج در جدول ۶ آورده شده است. با توجه به داده‌های جدول t محاسبه شده $۴/۹$ - به دست آمده است همچنین مقدار میانگین محاسبه شده به طور معناداری پایین تر از میانگین مورد انتظار است. بنابراین بین میانگین به دست آمده و میانگین مورد انتظار با سطح اطمینان ۹۹ درصد تفاوت معناداری وجود دارد. پس نتیجه می‌گیریم که تفاوت معناداری بین برنامه درسی قصد شده با برنامه درسی آموخته شده وجود دارد و انطباق وجود ندارد.

جدول (۶): آزمون t تک گروهی برای مقایسه دو میانگین برنامه درسی اجرا شده و کسب شده برنامه کارورزی

متغیر شاخص	میانگین محاسبه شده	t- value	انحراف استاندارد	t	Sig
برنامه درسی کسب شده	۱/۳۲	۳	۰/۲۴	-۴/۹	۰/۰۱

فرضیه سوم بین برنامه درسی اجرا شده و برنامه درسی آموخته شده درس انطباق وجود دارد.

برای سنجش این فرضیه از همبستگی پیرسون استفاده شد. با توجه به نتایج جدول ۷ ضریب همبستگی بین برنامه درسی اجرا شده و برنامه درسی آموخته شده ۰/۱۸- می باشد و سطح معناداری آن نیز ۰/۰۸ است که از سطح اطمینان ۰/۰۵ بالاتر است. بنابراین نتیجه می گیریم که ضریب همبستگی بین برنامه درسی اجرا شده و برنامه درسی آموخته شده معنادار نشده است و دو برنامه باهم انطباق ندارند.

جدول (۷): ضریب همبستگی برنامه درسی اجرا شده و برنامه درسی آموخته شده

متغیر	شاخص	ضریب همبستگی	سطح معناداری
برنامه درسی اجرا شده برنامه درسی آموخته شده		۱/۳۲	۳

به بررسی خرده مقیاس ها می پردازیم:

جدول (۸): تفاوت خرده مقیاس های دو مرحله برنامه درسی اجرا شده و کسب شده

مقدار T	درجه آزادی	میانگین	مقدار Sig	خرده مقیاس های مراحل اجرا شده و کسب شده
-۱/۱۴	۲۸۳	-۰/۳۰۹	-۰/۲۵۳	از نظر هدف
۰/۰۱	۲۸۳	۰/۰۰۳	۰/۹۹۰	از نظر محتوی
۰/۷۵۲	۲۸۳	۰/۱۹۷	۰/۴۵۳	از نظر راهبرد
-۰/۲۳۸	۲۸۳	-۰/۰۶۶	۰/۸۱۲	از نظر ارزشیابی
-۰/۵۴۸	۲۸۳	۰/۱۴۷	۰/۵۸۴	از نظر عوامل اجرایی

جدول ۸ نشان می دهد که در بین هیچ کدام از خرده مقیاس های مراحل اجرا شده و کسب شده تفاوت معناداری وجود ندارد

یعنی از نظر هدف- محتوا- راهبردها و ارزشیابی و عوامل اجرایی در مرحله اجرا شده و کسب شده درس کارورزی تفاوت چشمگیری وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

دانشگاه فرهنگیان به عنوان دانشگاهی است که وظیفه تأمین بخشی از نیازهای خاص آموزش و پرورش و تربیت معلمان را برعهده دارد. نگاهی به اساسنامه دانشگاه فرهنگیان نقش انحصاری این دانشگاه را در آموزش و تربیت معلم هویدا می سازد. فراتر از این به نظر می رسد وزارت آموزش و پرورش در جذب فارغ التحصیلان رشته هایی که امکان توسعه آنان در دانشگاه فرهنگیان وجود ندارد،

مصمم به عمل چارچوب‌گونه انقباضی است که در این چارچوب کمتر کسی فرصت آن را خواهد یافت که با تکیه بر درک دانش‌آموختگی در یکی از رشته‌های مورد نیاز از سایر دانشگاه‌ها به جرگه معلمان بپیوندند. برنامه کارورزی نیز به همان میزان که می‌تواند زمینه‌ساز تحول در تربیت معلمان باشد، به همان میزان نیز در خطر سهل‌انگاری و مسامحه قرار دارد. با توجه به بررسی و مطالعه نتایج تحقیقات انجام گرفته که اکثراً در موضوعات مربوط به مراکز تربیت معلم سابق می‌باشد در رابطه با درس کارورزی به شیوه نوین که در حال اجرا در دانشگاه فرهنگیان است، هیچ‌گونه پژوهشی صورت نگرفته، زیرا دانشگاه فرهنگیان تازه تأسیس گردید. اولین دوره فارغ‌التحصیلان آن در سال جاری می‌باشد که هم از لحاظ ساختاری (شکلی) و هم از لحاظ محتوایی کاملاً دگرگون شده و موضوعی جدید می‌باشد که ما در این پژوهش به دنبال شناسایی راه‌کارهایی جهت افزایش انطباق میان برنامه درسی قصد شده، اجرا شده و کسب شده برای کاهش شکاف آن می‌باشیم.

نتیجه فرضیه اول: نتیجه آزمون تی تک‌گروهی برای مقایسه دومیانگین برنامه درسی قصد شده و اجرا شده نشان داد که تفاوت معناداری بین برنامه درسی قصد شده و برنامه درسی اجرا شده در کارورزی وجود ندارد. نتیجه این فرضیه با نتایج تحقیقات انجام شده توسط (Luen, Wong Kee, 2008) و (Hume & Cule, 2015) هم خوانی دارد. وجود این انطباق حاکی از این است که اهداف تدوین شده درس کارورزی واقعی و عینی هستند (Luen, Wong Kee, 2008). میان آنچه قصد - اجرا و کسب شده بود، هماهنگی وجود ندارد و دیدگاه‌های صنعت‌گرایی (کارفرمایان) و مدرسان اعضای هیأت علمی و دانش‌آموختگان در خصوص شایستگی‌های دانش‌آموختگان متفاوت است. در تحقیق آن (Hume & Cule, 2015) آن چه که در دانش‌آموزان کسب می‌کنند و یاد می‌گیرند برخلاف اهداف برنامه درسی ملی و سیاست‌گذاری‌های برنامه درسی است و تأکید بیش از حد بر آزمون‌های هماهنگ و ارزیابی براساس استانداردها و اعمال قوانین و مقررات دقیق و عدم توجه به تمرین و تجربه منجر به کاهش یادگیری در کلاس درس و مدرسه و افزایش فاصله (شکاف) آن با علم واقعی شده است. یعنی حتی با توجه به خرده‌مقیاس‌های محتوایی (هدف - محتوا) راهبردها و ارزشیابی) و عوامل اجرایی نیز شکاف و تفاوتی مشاهده نگردیده است؛ اما با توجه به نتایج و یافته جدول ۳ در رابطه با میزان رضایت دانشجو معلمان و معلمان راهنما مقدار ۴۴/۰۷ در طیف لیکرت کم و خیلی بوده یعنی به مقدار ۴۴/۰۷ میان برنامه درسی قصد شده و اجرا شده شکاف و فاصله (تفاوت) وجود دارد که تفاوتی بسیار معنادار و مهم است که برای کاهش آن باید پژوهشی ویژه انجام گیرد. (Momeni m H, Karami M, Mashhadi A. 2012) بیان می‌دارند که نوع نظام برنامه‌ریزی درسی، روش‌های تدریس استادان (ویژگی‌های اجرا و مجری)، سبک‌های یادگیری، راهبردهای مطالعه، انگیزه و پیشرفت دانشجویان، عواملی هستند که در اثربخشی و هماهنگی بین برنامه درسی مؤثراند و به کاهش فاصله (ناهمخوانی) میان برنامه‌های درسی اجرا شده و قصد شده

منجر می‌شوند و موجبات اثربخشی و کارایی هر چه بیشتر برنامه‌های درسی را فراهم می‌سازند. در عین حال کاربرد نادرست آنها نیز می‌تواند هماهنگی میان برنامه‌های درسی قصد شده - اجرا شده را دچار اشکال و باعث ایجاد شکاف گردد.

نتیجه فرضیه دوم: نتیجه آزمون تی تک‌گروهی برای مقایسه دو میانگین قصد شده و کسب شده نشان داد که بین دوبرنامه قصد شده و کسب شده انطباق وجود ندارد. عدم انطباق بین برنامه درسی قصد شده و کسب شده درس کارورزی حاکی از بی‌توجهی به برنامه درسی کارورزی است که باید دانشجویان و دانشجو معلمان آگاهی کافی از این موضوع داشته باشند و ممکن است دانشجویان درک درستی از برنامه درسی قصد شده و اهداف آن نداشته باشند.

نتیجه فرضیه سوم: نتیجه ضریب همبستگی پیرسون بین دو میانگین برنامه درسی اجرا شده و کسب شده نشان داد که ضریب همبستگی بین دو برنامه معنادار نیست و دو برنامه درسی اجرا شده و کسب شده کارورزی باهم همخوانی ندارند. این عدم انطباق شاید ناشی از روش‌های ارزیابی کمی باشد. (Alavi Langrudi, Khademi & mazrooghi, 2009) به این نتیجه دست یافته‌اند که از دیدگاه استادان، بین عناصر نه‌گانه برنامه درسی اجرا شده درس کارورزی با برنامه درسی مطلوب تفاوت معناداری وجود دارد. بدین معنا که عناصر نه‌گانه هدف، محتوا، تجربیات یادگیری - روش تدریس دانشجو، استاد، ارزشیابی - محیط و زمان یادگیری در برنامه درسی اجرا شده کارورزی مدیریت آموزشی از اهمیت و جایگاه مطلوبی برخوردار نیست و در مقابل برنامه درسی مطلوب، بایستی عناصر فوق مورد توجه برنامه ریزان درسی درس کارورزی قرار گیرد. (moradi, 2011) نشان داد که از مجموع دروس تربیتی، دروس روانشناسی، روش‌ها و فنون تدریس و ارزشیابی آموزشی به‌ترتیب دارائی کمترین حجم محتوایی از نظر نوع دانش روش کاری بوده و انطباق کمتری با مؤلفه‌های الگوی تدریس پیشنهادی دارند و همچنین هیچ‌گونه رهنمود و توصیه‌ای برای نحوه تدریس محتواهای آموزشی مراکز تربیت معلم وجود ندارد و در نهایت اشاره می‌کند که انطباق برنامه درسی اجرا شده از بعد اتخاذ رویکردهای تدریس با مؤلفه‌های الگوهای تدریس روش کاری پیشنهادی در حد کمتری وجود دارد.

با توجه به نتایج پژوهش راه‌کارهایی جهت انطباق و هماهنگی برنامه‌های کارورزی ارائه می‌شود.

- تدوین برنامه و ساز و کار مناسب برای اجرای درس کارورزی در واحدهای آموزشی و توجه بیش از پیش دانشکده‌های علوم تربیتی به دروس عملی و کارورزی در محیط واقعی تعلیم و تربیت.

- برنامه کارورزی باید با توجه به نیاز آموزش و پرورش و با هماهنگی دانشگاه‌ها به‌گونه‌ای باشد که نیازهای مربوط به تأمین مدیران آموزشی را در دوره‌های مختلف تحصیلی به‌طور متعادل برآورده سازد.

- برنامه کارورزی صرفاً به ارائه گزارش از سوی دانشجو و ارزشیابی استاد محدود نشود بلکه با دادن بازخورد نقاط قوت و ضعف افراد مشخص شود.
- بازنگری برنامه درسی، با تأکید بر ایجاد تعادل منطقی میان برنامه‌های درسی نظری و عملی.

References:

- Alavi Langrudi, S.K., Khademi M., Marzooghi R. (2010). Comparative evaluation of the implemented curriculum and good teaching management internship from the perspective of senior faculty members in educational planning and management of State Universities. *Journal of Teaching and Learning*, 1(1): 167-192 [in persian].
- AminKhandaghi, M., Jamebozork, M. (2014). *Reflection on the contents of the curricula of teacher training and curriculum of teacher training objective in Iran*. Unpublished thesis University of Ferdowsi Mashhad, [in persian].
- AminKhandaghi, M., & Jamebozork, M. (2013). *Reflection on the contents of the curricula of teacher training and curriculum of teacher training objective for Iran*, Master Thesis, Ferdowsi University of Mashhad, [in persian].
- Hasani s K.(2004). *The problems in relation to the training of student teachers teaching centers in Kurdistan province*. Thesis, TTC University of Sanandaj [in persian]
- Hoseini F., Khaderi M, Izadi S. (2012). The feasibility of implementing the curriculum of art and aesthetics in the teacher training curriculum. *First National Conference on Education in Iran*, [in persian].
- Kerlynjer, F.A. (2011). *Foundations of Research in Behavioral Sciences*, Translator: Hassan Pasha Sharifi and his Jafar, Tehran, The Sound of Light
- Khosravinejad SH, Osareh A.(2012). International literature review on the curriculum in higher education. *First National Conference on Education in Iran*. [in persian]
- Luen, Wong Kee. (2008).Curriculum Gaps in Business Education: a Case Study of Stakeholders' Perceptions.Thesis submitted for the degree of Doctor of Education at the University of Leicester.
- Mehrmohammadi M.(2002). Views, attitudes, perspectives. Mashhad: Astan Quds Razavi. [in persian]
- Momeni, M.H., Karami M., Mashhadi, A. (2012). Investigate the role of reducing the distance between the intended curriculum, implemented and experienced in higher education. *Journal of Curriculum Studies in Higher Education*. 2: 110, [in persian].
- Moosapoor N. (2013). Changes in the education system and curriculum approaches in Iran: engineering approach to cultural approach. *Quarterly culture strategy*, 5(17 &18): 213, [in persian]
- Moradi M. (2011). *Studying and analyzing the curriculum of teacher training in terms of knowledge, procedures, offer the ideal model of teaching and compare it with the current status of teaching in teacher training institutions*. thesis of Curriculum. Tarbiat Modares University, [in persian].
- mosapoor, N. (1997). *Design and implementation of a model for evaluating the curriculum. Evaluation methods and techniques taught in the course teacher training courses*, lesson planning doctoral thesis, Tarbiat Modarres University, [in persian].
- San Francisco State University. (2005) . *Assessing teacher effectiveness: An information & background paper*. Available in:<http://www.sfsu.edu/>